

Sygn. akt VIII GC 140/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 sierpnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VIII Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Wojciech Wołoszyk

po rozpoznaniu w dniu 4 sierpnia 2022 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki akcyjnej w B.

przeciwko (...) spółce akcyjnej w W.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 312.732,65 (trzysta dwanaście tysięcy siedemset trzydzieści dwa złote 65/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych za okres od dnia 2 kwietnia 2021 r. do dnia zapłaty ;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda , tytułem zwrotu kosztów procesu , kwotę 27.489,80 zł (dwadzieścia siedem tysięcy czterysta osiemdziesiąt dziewięć złotych 80/10) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia uprawomocnienia się rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu do dnia zapłaty ;

III. zwraca ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Bydgoszczy na rzecz powoda kwotę 464,20 zł (czterysta sześćdziesiąt cztery złote 20/100) tytułem niewykorzystanej zaliczki na koszty postępowania.

Sygn. akt VIII GC 140/21

UZASADNIENIE

Powód – (...) SA w Z. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) SA w W. kwoty 312.732,65 zł tytułem należności głównej oraz skapitalizowanych na dzień 31 marca 2021 r. odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych, wraz z dalszymi odsetkami ustawowymi od tej kwoty liczonymi od dnia wniesienia pozwu, tj. 2 kwietnia 2021 r. do dnia zapłaty, a także kosztów postępowania według norm prawem przepisanych z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego.

Powód podał w uzasadnieniu, że strony w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zawarły w dniu 26 lutego 2019 r. umowę podwykonawstwa nr (...). Umowa została zawarta w wyniku wcześniejszego zawarcia przez wykonawcę z zamawiającym, tj. (...) SA w W. umowy na wykonanie serwisu systemów pomocniczych na (...), Z., C., W. i S. na lata (...). W § 2 ust. 3 umowy strony ustaliły, że podwykonawca może realizować zlecenia na usługi nieplanowane bezpośrednio dla zamawiającego, w zakresie związanym z zadaniem, z zastrzeżeniem, iż w takiej sytuacji wykonawca uprawniony jest do uzyskania wynagrodzenia od podwykonawcy tytułem koordynacji i nadzoru nad usługami (obsługami) nieplanowanymi realizowanymi bezpośrednio na rzecz zamawiającego, w wysokości 15% wartości danej usługi (obsługi) nieplanowej.

Powód w dniu 5 lipca 2019 r. zawarł umowę z Zamawiającym nr (...) na wymianę urządzeń w szafie serwisowej systemu pomiarowego (...) na pomiarowni (...). Powód podał, że zadania przez niego realizowane na rzecz zamawiającego nie odpowiadają definicji obsługi nieplanowanych, o których mowa w umowie nr (...).

Strony wystawiły sobie wzajemnie faktury, powód za realizację usług stanowiących przedmiot umowy nr (...) oraz rozliczenia wynikające z porozumienia z 30 czerwca 2017 r., zaś pozwany wystawił faktury tytułem wynagrodzenia należnego mu na podstawie § 2 ust. 3 umowy, tj. za koordynację i nadzór nad obsługami nieplanowymi realizowanymi przez powoda na rzecz zamawiającego.

Strona pozwana dokonała częściowych wpłat i nie zapłaciła powodowi łącznej kwoty 294.093 zł, tytułem należności głównych wynikających z faktur:

1. kwoty 2.656,80 zł wynikającej z faktury (...) z 14 kwietnia 2020 r.,
2. kwoty 3.916,32 zł wynikającej z faktury (...) z 20 stycznia 2020 r.,
3. kwoty 3.763,80 zł wynikającej z faktury (...) z 4 grudnia 2019 r.,
4. kwoty 13.407,00 zł wynikającej z faktury (...) z 27 stycznia 2020 r.,
5. kwoty 14.587,38 zł wynikającej z faktury (...) z 31 grudnia 2019 r.,
6. kwoty 18.327,00 zł wynikającej z faktury (...) z 27 stycznia 2020 r.,
7. kwoty 110.013,37 zł wynikającej z faktury (...) z 18 sierpnia 2020 r.,
8. kwoty 123.711,65 zł wynikającej z faktury (...) z 6 września 2019 r.,
9. kwoty 3.709,68 zł wynikającej z faktury (...) z 10 września 2020 r.

Pozwany obciążył powoda na podstawie faktur VAT;

1. (...) z dnia 30 grudnia 2019 r. na kwotę 205.902,00 zł brutto,
2. (...) z dnia 28 lutego 2020 r. ma kwotę 88.191,00 zł brutto.

Obie faktury pozwany wystawił jako obciążenie zgodnie z (...) z dnia 26 lutego 2019 r. – prace nieplanowe związane z wymiana urządzeń w szafie sterowniczej systemu pomiarowego (...).

Powód pismem z 9 stycznia 2020 r. odesłał bez księgowania pierwszą fakturę nr (...), a pismem z 13 marca 2020 r. drugą fakturę nr (...), wskazując na bezpodstawność ich wystawienia. W obu przypadkach pozwany podtrzymał swoje stanowisko.

Pismem z dnia 23 marca 2020 r. pozwany złożył powodowi oświadczenie o potrąceniu, na podstawie którego poinformował powoda, że dokonuje kompensaty należności powoda m.in. z opisanych dwóch faktur. Następnie pismem z dnia 12 maja 2020 r. pozwany złożył kolejne oświadczenie o potrąceniu wierzytelności, informując powoda o dokonanej kompensacie należności m.in. (częściowo) z faktury VAT nr (...). Powód w odpowiedzi na oświadczenia pozwanego, pismem z dnia 16 czerwca 2020 r. zaprzeczył zasadności wskazanych potrąceń.

Również zamawiający w piśmie z 9 kwietnia 2020 r. przedstawił powodowi swoje stanowisko w sprawie sporu wyjaśniając, że zakres zadań objętych umową powoda i zamawiającego nie powinien być utożsamiany ze zleceniem na wykonanie obsługi nieplanowanych w rozumieniu (...).

Powód wskazał, że wynagrodzenie o którym mowa w §2 ust. 3 umowy było należne pozwanemu po spełnieniu dwóch warunków, które musiały nastąpić łącznie:

1. powód realizował na bezpośrednie zlecenie zamawiającego obsługę nieplanowaną w zakresie związanym z zadaniem,
2. pozwany sprawował koordynację i nadzór nad usługami (obsługami) nieplanowanymi realizowanymi przez powoda bezpośrednio na rzecz zamawiającego.

Tymczasem w realiach sprawy powyższe przesłanki nie zaistniały, co więcej, nie zaistniała nawet jedna z nich.

Analiza umowy z zamawiającym prowadzi do wniosku, że czynności realizowane przez powoda na podstawie umowy miały charakter czynności stricte modernizacyjnych, a nie serwisowych. Tymczasem pozwany bezpodstawnie przyjmuje, że dysponuje wobec powoda roszczeniem w związku z realizacją przez powoda zadań objętych umową z zamawiającym i podstaw tego upatruje w § 2 ust. 3 umowy stron. Dokonanie wykładni umowy z zamawiającym pozwoli na jednoznaczne rozstrzygnięcie, czy pozwany zasadnie twierdzi, że dysponuje roszczeniem wobec powoda na tej podstawie, że powód realizował na rzecz zamawiającego zadania wynikające z umowy z dnia 5 lipca 2019 r. nr (...).

Powód wskazał, że domaga się kwoty 294.093 zł tytułem należności głównej oraz kwoty 18.639,65 zł skapitalizowanych na dzień 31.03.2021 r. odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych od poszczególnych należności wynikających z opisanych dziewięciu faktur.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 28 kwietnia 2021 r., sygn. akt VIII GNC 122/21, Sąd Okręgowy w Bydgoszczy uwzględnił żądanie pozwu.

Pozwany wniósł sprzeciw od tego nakazu zapłaty w którym w całości zaskarżył wydany nakaz zapłaty oraz domagał się oddalenia powództwa oraz zasądzenia na jego rzecz od powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany podniósł, iż wierzytelność dochodzona pozwem wygasła na skutek jej umorzenia poprzez dokonane przez pozwaną potrącenie wierzytelności wzajemnych pozwanego w łącznej wysokości 294.093 zł (faktura VAT nr (...) z 30 grudnia 2019 r. i faktura VAT nr (...) z 28 lutego 2020 r.).

Pozwany wyjaśnił, że na podstawie umowy nr (...) z dnia 12.12.2018 r., jako współwykonawca w konsorcjum wykonawców z (...) Sp. z o.o. w W. prowadzi dla (...) SA (zamawiającego) obsługę serwisową systemów pomocniczych (...) Z., C., W. i K. w latach 2019-2022. Już w kontrakcie zdefiniowano m.in. pojęcie tzw. Obsług Nieplanowych, zgodnie z cz. VI rozdział 2 pkt 2 b) kontraktu przewiduje on obsługi nieplanowe obejmujące działania nie objęte planem obsługi profilaktyczno-remontowych, których konieczność została zidentyfikowana w czasie przeprowadzenia obsługi planowych bądź też związana jest z wystąpieniem awarii.

W związku z zawarciem umowy, (...) SA oraz (...) Sp. z o.o. rozpoczęły obsługę serwisową, w trakcie której przeprowadzono pierwsze czynności planowe, zdiagnozowano usterki i sformułowano pierwsze zalecenia serwisowe. Zalecenia serwisowe zawarto w protokołach przekazania poszczególnych (...). W dniu 1 lutego 2019 r. podpisano protokół nr (...) w przedmiocie przejęcia(...) (obiekt, na którym powód potem wykonał prace opisane w pozwie). W protokole tym zanotowano następującą usterkę: „Opis usterki: Zaleca się modernizację całej szafy serwisowej (...)w celu zapewnienia stabilnej pracy systemu”.

W zakresie stricte przedmiotowym, kontrakt konsorcjum z zamawiającym dotyczy tzw. obsługi planowych, tj. czynności przewidzianych przez zamawiającego w rocznych planach serwisowych. Uzupełnieniem kontraktu są (zawierane cyklicznie na okresy roczne przez (...) SA oraz (...) Sp. z o.o.) umowy na prowadzenie pozostałych czynności serwisowych – tzw. obsługi nieplanowe. Umowy te obejmują wszelkie pozostałe (poza ujętymi w rocznych planach serwisowych) czynności konieczne do wykonania na (...) Z., C., W., S. i K. w latach 2019-2022. Tym samym, zdaniem

pozwanego, zakresem umów objęto wszelkie możliwe czynności utrzymaniowe dla systemów pomocniczych ww (...) – a (...) przyjęło pełną i wyłączną odpowiedzialność za prawidłowe funkcjonowanie systemów pomocniczych ww. (...) w latach 2019-2022.

Powód był podwykonawcą pozwanego, zgłoszonym zamawiającemu. Jako partner gospodarczy pozwanego, powód brał udział w procesie ofertowania konsorcjum do kontraktu oraz przygotowywaniu wykonania wszystkich czynności dla systemu (...) ((...) SA jest autorem tego systemu) i posiadał zarówno pełną wiedzę o realiach wykonywania serwisu obiektów jak i bieżące kontakty z osobami prowadzącymi czynności ze strony zamawiającego.

Z uwagi na zapis pkt 2.3 umów uzupełniających, umożliwiający zamawiającemu udzielenie podmiotom trzecim (w tym znanym zamawiającemu podwykonawcom z ww. umów) zamówień na obsługi nieplanowe, pozwany zagwarantował sobie w umowach z własnymi podwykonawcami zapis uniemożliwiający wykonywanie jakichkolwiek prac serwisowych na rzecz zamawiającego z pominięciem interesu ekonomicznego pozwanego, jako partnera zamawiającego (§ 2 ust. 3 umów uzupełniających).

Zwrócił uwagę, że ani kontrakt, ani umowy uzupełniające nie wprowadzały obowiązku przekazywania konsorcjum wykonawców przez zamawiającego informacji o udzieleniu takiego zlecenia, niemniej z samej istoty prawidłowego serwisowania działania wszystkich systemów pomocniczych (odpowiedzialność za finalną sprawność systemów) wynikało, iż konsorcjum było zobowiązane do nadzoru wykonanych w ten sposób prac, tj. z uwzględnienia ich wyników w prowadzonym serwisie – i tak skonstruowano ten zapis umowy.

Pozwany wskazał, że z uwagi na wykonanie przez powoda usługi zleconej bezpośrednio przez zamawiającego, polegającej na wymianie urządzeń szafy pomiarowej systemu (...) (...), pozwany naliczył należną mu prowizję, którą rozliczył przez potrącenia z dni 23.03.2020, 12.05.2020 i 7.09.2020 r. Wobec wykonanych potrąceń, wierzytelności powoda należy uznać za nieistniejące.

W odpowiedzi na sprzeciw z dnia 23 lipca 2021 r. powód podtrzymał swoje stanowisko zaprezentowane w pozwie.

Podniósł, że pozwany przywołując umowę nr (...) z dnia 12.12.2018 r., w sposób niezgodny z treścią kontraktu odnosi się do pojęcia obsług nieplanowych. Zdaniem powoda, zgodnie z kontraktem dla zakwalifikowania jakiegoś działania jako obsługi nieplanowej nie jest wystarczające by były to jakiegokolwiek czynności, konieczne jest w tym wypadku charakteryzowanie się przez te czynności dodatkowo cechą czynności serwisowych.

Dokument, na który powołał się pozwany, tj. protokół przekazania przedmiotu umowy Nr (...) z 1 lutego 2019 r. nie stanowił zgłoszenia jakiegokolwiek usterki, zgodnie z procedurą przewidziana dla tego typu zgłoszeń zgodnie z procedurą (...).

(...) stanowił realizację postanowień (...). „Przejęcie urządzenia/zespołu przez wykonawcę usług serwisowych”, w ramach której nastąpiło ustalenie stanu początkowego urządzeń przejmowanych przez pozwaną na podstawie wypełnionego Załącznika nr 1 do (...), „Protokół Przekazania/odbioru przedmiotu umowy”. Załącznik ten został wypełniony przez pozwanego, zatem nie sposób uznać tej czynności jako zgłoszenia awarii/wady, czemu służyły inne postanowienia (...), „Prowadzenie nieplanowych obsług serwisowych”, gdzie w sposób precyzyjny opisano procedurę działania na wypadek ujawnienia się awarii/usterki, równocześnie ustalając, że zgłoszenie awarii/usterki następować będzie na podstawie Załącznika Nr 11 do (...) „Protokół zgłoszenia uszkodzenia urządzenia”.

Powód zarzucił też, że pozwany w sposób nieprecyzyjny wskazał przedmiot umowy stron z dnia 26 lutego 2019 r. nr (...). Przedmiotem tej umowy było (§ 2 ust. 1 umowy) wykonywanie przez powoda czynności eksploatacyjnych z zakresu systemu pomiarowego (...) (które to czynności strony określiły w treści umowy jako „roboty” dla Zadania. Strony uściśliły, że zadanie będzie realizowane w oparciu o stanowiące załączniki do umowy dokumenty: Opis przedmiotu zamówienia (załącznik nr 1), Część II - Granice fizyczne urządzeń i systemów (załącznik nr 2), Harmonogram (załącznik nr 3), Część V – Czas wykonywania obsług planowych (załącznik nr 4). Tymczasem Zadanie

zostało w umowie zdefiniowane, jako wykonanie serwisu systemów pomocniczych na (...), Z., C., W., S. na lata 2019-2022.

W ocenie powoda, pozwany pominął jeden z kluczowych aspektów sprawy, tj. powiązanie przedmiotu umowy stron z dnia 26 lutego 2019 r. nr (...) z Zadaniem. Skoro Zadanie zostało zdefiniowane, jako czynności serwisowe, to równocześnie nie sposób uznać, że na podstawie przywołanej umowy, obowiązkiem powoda była kompleksowa realizacja wszelkich czynności związanych z systemem (...) (niezależnie czy byłyby to czynności serwisowe, czy nie). Zdaniem powoda, umowa zawarta przez niego z (...) SA nr (...) z 5 lipca 2019 r. nie dotyczyła czynności serwisowych, zatem nie ma on obowiązku płacić pozwanemu wynagrodzenia za podstawie umowy z 26 lutego 2019 r. nr (...).

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 26 lutego 2019 r. powód (...) SA w Z. zawarł z pozwanym (...) SA w W. umowę podwykonawstwa nr (...), której przedmiotem zgodnie z § 2 ust. 1 było wykonywanie przez powoda czynności eksploatacyjnych z zakresu systemu pomiarowego (...) (zwane dalej „robotami”) dla Zadania pn. Wykonanie serwisu systemów pomocniczych na tłoczniach gazu K., Z., C., W., S. na lata 2019-2022. Zadanie miało być wykonywane w oparciu o załączone do umowy dokumenty: Opis przedmiotu zamówienia (załącznik nr 1), Część II - Granice fizyczne urządzeń i systemów (załącznik nr 2), Harmonogram (załącznik nr 3), Część V – Czas wykonania obsługi planowych (załącznik nr 4).

W § 1 umowy zawarto definicje, w tym:

- Zadanie – wykonanie serwisu systemów pomocniczych na tłoczniach gazu K., Z., C., W., S. na lata 2019-2022,
- Usługi planowe – czynności serwisowe określone w § 2: przedmiot umowy i zawarte w rocznych planach serwisowych w granicach zdefiniowanych w część II - Granice fizyczne urządzeń i systemów, w zakresie odnoszącym się do przedmiotu umowy,
- usługi nieplanowe – czynności serwisowe wykonywane na podstawie odrębnych zleceń wykonawcy w granicach zdefiniowanych w część II - Granice fizyczne urządzeń i systemów.

Zgodnie z § 2 ust. 2 umowy, podwykonawca był zobowiązany do przystąpienia do wykonywania obsługi nieplanowych, w tym dostaw części zamiennych dla obsługi nieplanowych, na podstawie odrębnych zleceń wykonawcy.

W § 2 ust. 3 umowy strony ustaliły, że podwykonawca może realizować zlecenia na obsługi nieplanowe bezpośrednio dla zamawiającego, w zakresie związanym z zadaniem, z zastrzeżeniem, iż w takiej sytuacji wykonawca uprawniony jest do uzyskania wynagrodzenia od podwykonawcy tytułem koordynacji i nadzoru nad usługami (obsługami) nieplanowymi realizowanymi bezpośrednio na rzecz zamawiającego, w wysokości 15% wartości danej usługi nieplanowej. Umowa została zawarta w wyniku wcześniejszego zawarcia przez wykonawcę z zamawiającym, tj. (...) SA w W. umowy na wykonanie serwisu systemów pomocniczych na (...) K., Z., C., W. i S. na lata 2019-2022.

dowód: umowa nr (...) z 26.02.2019 r. z załącznikami – k. 23-43 akt.

Pozwany wraz z (...) Sp. z o.o. w W. (jako konsorcjum firm) zawarł z (...) SA w W. w dniu 12 grudnia 2018 r. umowę nr (...) na wykonywanie serwisu systemów pomocniczych na tłoczniach gazu K., Z., C., W. i S. na lata 2019-2022.

W ramach tej umowy w części VI – Plan Jakości przewidziano m.in. procedurę (...): Obsługi serwisowe urządzeń/ zespołów technologicznych tłoczni gazu.

Zawarta w procedurze definicja obsługi nieplanowych przewidywała, że miały to być czynności serwisowe wykonywane na podstawie odrębnego zlecenia (...) SA w granicach urządzeń/ zespołów technologicznych tłoczni. W pkt 7.3 procedury (...) określono sposób prowadzenia nieplanowych obsługi serwisowych w przypadku zaistnienia awarii/ usterki urządzeń lub instalacji.

Załącznik nr 11 do procedury (...) stanowił Protokół zgłoszenia – uszkodzenia urządzenia.

dowód: umowa nr (...) – k. 225-254, procedura (...) – k. 263-295 akt.

Do umowy złożono załącznik nr 1 stanowiący protokół przekazania przedmiotu umowy Nr (...), wskazujący na stan urządzeń na dzień 1.02.2019 r., gdzie podano opis usterek na dzień odbioru z dnia 31.01.2019 r. W pozycji nr 29 pomiarownia gazu wskazano: zaleca się modernizację całej szafy serwerowej (...)w celu zapewnienia stabilnej pracy systemu.

dowód: załącznik nr 1 – protokół przekazania przedmiotu umowy – k. 223-224 akt.

W dniu 5 lipca 2019 r. (...) SA w W. zawarł z powodem (...) SA w Z. umowę nr (...) na wymianę urządzeń w szafie sterowej systemu pomiarowego (...) na pomiarowni K.. Jej przedmiot obejmował dostawę oraz wymianę i konfigurację urządzeń w szafie sterowniczej aplikacji T. zainstalowanej na pomiarowni K. oraz dostawę oraz wymianę i konfigurację sześciu stacji operatorskich na tłoczniach gazu K. i W..

dowód: umowa nr (...) z aneksem – k. 325-353 akt, protokół odbioru końcowego – k. 355-364 akt.

Powód wystawił za wykonane na podstawie umowy nr (...) usługi na rzecz pozwanego następujące faktury, za które częściowo nie uzyskał zapłaty - w łącznej kwocie 294.093 zł:

1. kwoty 2.656,80 zł wynikającej z faktury (...) z 14 kwietnia 2020 r.,
2. kwoty 3.916,32 zł wynikającej z faktury (...) z 20 stycznia 2020 r.,
3. kwoty 3.763,80 zł wynikającej z faktury (...) z 4 grudnia 2019 r.,
4. kwoty 13.407,00 zł wynikającej z faktury (...) z 27 stycznia 2020 r.,
5. kwoty 14.587,38 zł wynikającej z faktury (...) z 31 grudnia 2019 r.,
6. kwoty 18,327,00 zł wynikającej z faktury (...) z 27 stycznia 2020 r.,
7. kwoty 110.013,37 zł wynikającej z faktury (...) z 18 sierpnia 2020 r.,
8. kwoty 123.711,65 zł wynikającej z faktury (...) z 6 września 2019 r.,
9. kwoty 3.709,68 zł wynikającej z faktury (...) z 10 września 2020 r.

okoliczność bezsporna, a ponadto dowód: faktury VAT – k. 44-52 akt.

Pozwany wystawił na powoda dwie faktury VAT tytułem obciążenia zgodnie z § 2 ust. 3 umowy nr (...) z dnia 26 lutego 2019 r. – prace nieplanowe związane z wymianą urządzeń w szafie sterowniczej systemu pomiarowego T. w TG K.;

1. (...) z dnia 30 grudnia 2019 r. na kwotę 205.902,00 zł brutto z terminem płatności 29 stycznia 2020 r. ,
2. (...) z dnia 28 lutego 2020 r. ma kwotę 88.191,00 zł brutto , z terminem płatności 20 marca 2020 r.

dowód: faktury VAT – k. 59, 65 akt.

Powód z pismem z 9 stycznia 2020 r. odesłał bez księgowania fakturę nr (...) oraz z pismach z 13 marca 2020 r. fakturę nr (...). W pismach powód podał, że zakres prac na wymianę urządzeń w szafie serwerowej systemu (...) jest zupełnie niezwiązany z zadaniem w rozumieniu umowy stron nr (...) z dnia 26 lutego 2019 r. tzn. wykonaniem serwisu systemów pomocniczych na tłoczniach gazu K., Z., C., W. i S. na lata 2019-2022.

Pozwany w odpowiedzi z 16 stycznia 2020 r. stwierdził, że wprost z umowy nr (...) wynika, że zakres prac wykonywanych przez powoda przy systemie (...)wchodzi w zakres tzw. obsług nieplanowych wykonywanych bezpośrednio dla zamawiającego, co realizują definicję zawartą w § 2 ust. 3 umowy. Wszystkie czynności dotyczące bezpośrednio szaf systemu (...) są z natury rzeczy ściśle powiązane z prowadzonym przez pozwanego serwisem ww. urządzeń. (...) SA odpowiada kompleksowo za poprawne działanie systemu i tym samym za nadzór i koordynację oraz skutki takich czynności wykonanych przy elementach systemu (...).

Powód w piśmie z 29 stycznia 2020 r. podtrzymał swoje stanowisko. Podał, że poza umową z pozwanym realizuje on dla zamawiającego zadanie polegające na modernizacji systemu pomiarowego na jednym z obiektów w ramach tłoczni gazu K., jednak są to prace o charakterze wdrożeniowym i nie mają jakiegokolwiek związku z zakresem prac zleconych w ramach umowy stron, a więc prace te nie wypełniają definicji zadania, o której mowa w umowie stron.

Pozwany w piśmie z 18 lutego 2020 r. także podtrzymał swoje stanowisko i podał, że czynność powoda dotycząca wymiany jest czynnością z kategorii obsług nieplanowych, jako czynność serwisowa, niewynikająca z rocznych planów serwisowych, czego powód ma pełną świadomość, od dłuższego czasu uczestnicząc w serwisie systemu (...).

dowód: korespondencja stron – k. 60-64 i 66-67 akt.

Pozwany pismami z dnia 23 marca 2020 r. oraz z dnia 12 maja 2020 r. złożył powodowi oświadczenia o potrąceniu, na podstawie którego poinformował powoda, że dokonuje kompensaty należności powoda m.in. z opisanych dwóch faktur.

W oświadczeniu z 23 marca 2020 r. pozwany podał, że potrąca swoje należności z należnościami powoda wynikającymi z faktur dochodzonych pozwem nr: (...) (pozycja 8 z zestawienia w pozwie), (...) (poz. 3), (...) (poz. 5), (...) (poz. 2), (...) (poz. 4) i (...) (poz. 6).

W oświadczeniu z dnia 12 maja 2020 r. pozwany podał, że potrąca z wierzytelnością powoda z faktury (...) (pozycja 1 z zestawienia w pozwie) swoją wierzytelność m.in. (częściowo) z faktury VAT nr (...).

Powód w odpowiedzi na oświadczenia pozwanego, pismem z dnia 16 czerwca 2020 r. zaprzeczył zasadności potrąceń należności wynikających z faktur nr (...).

Kolejnym oświadczeniem o potrąceniu – z dnia 7 września 2020 r. pozwany podał, że potrąca z należności powoda wynikającej z faktury nr (...) swoje wierzytelności na łączną kwotę 110.013,37 zł, m.in. z faktury nr (...). Oświadczeniem z dnia 10 listopada 2020 r. pozwany podał, że potrąca z należności powoda wynikającej z faktury nr (...) swoje wierzytelności na łączną kwotę 3.709,68 zł, m.in. z faktury nr (...).

dowód: oświadczenia pozwanego – k. 68-69. 115 i 121 akt, pismo powoda – k. 70 akt.

(...) SA w W. w odpowiedzi na zawiadomienie o zagrożeniach i nieprawidłowościach sformułowane przez powoda, w piśmie z 9 kwietnia 2020 r. przedstawił powodowi swoje stanowisko w sprawie sporu wyjaśniając, że zakres zadań objętych umową powoda i zamawiającego (...) na wymianę urządzeń w szafie serwisowej systemu pomiarowego (...) jest odrębnym, zaplanowanym zadaniem realizowanym przez (...) SA i nie stanowi ani nie powinien być traktowany jako zlecenie obsług nieplanowych w rozumieniu umowy na wykonanie serwisu systemów pomocniczych na tłoczni gazu K., Z., C., W. i S..

dowód: pismo powoda z 26.03.2020 r. – k. 316-317,

pismo (...) SA do powoda – k. 71 akt.

Pozwany w piśmie z 15 lipca 2020 r. powtórzył argumentację o skuteczności naliczenia wynagrodzenia i w konsekwencji skuteczności dokonanego potrącenia. Pozwany w mailu z 20 lipca 2020 r. wezwał powoda do mediacji w celu dokonania wykładni postanowień umowy. Powód nie zgodził się na mediację.

Powód nie uznał tego stanowiska i w piśmie z dnia 11 grudnia 2020 r. wezwał pozwanego do zapłaty. Pozwany w odpowiedzi podał, że należności zostały zapłacone przez potrącenie.

dowód: korespondencja stron – k. 72-78, 100-102 akt.

Zawarcie umowy przez (...) SA w W. z powodem - (...) SA nastąpiło poza systemem przetargu publicznego. Umowa ta dotyczyła wymiany szafy serwerowej w (...)K.. Firma (...) wymieniała wszystkie urządzenia w szafie serwerowej. Firma ta brała udział w budowie tłoczni, współpracowała z (...) SA od 20 lat.

Wybór powoda nastąpił ze względu na zachowanie bezpieczeństwa. Powód posiadał wszelkie prawa autorskie do oprogramowania i był dostawcą systemu. Oprócz wymiany sprzętu, było przeniesienie istniejącego oprogramowania, stąd istotna była kwestia praw autorskich.

Na serwis urządzeń (...) SA co cztery lata przeprowadza przetarg w trybie ustawy o zamówieniach publicznych. Do przetargu dołączana jest lista urządzeń i systemów z planem przeglądów do wykonania, a ponadto czynności nieplanowe, tj. usuwanie bieżących usterek i awarii. Każda naprawa odbywa się na podstawie osobnego zlecenia w ramach umowy ramowej. (...) SA zawarł umowę z pozwanym na trzeci obszar w latach 2017-2018 i kolejną na lata 2019-2022 z (...) oraz (...)

Umowa powoda z (...) SA była planowana w połowie 2018 r., nie było to zdarzenie nieplanowe. Było to zdarzenie planowane jeszcze przed zawarciem umowy z (...) SA i już wówczas (...) SA brał pod uwagę powodową firmę. Zawarcie tej umowy nie miało związku z umową powoda i pozwanego dotyczącą czynności serwisowych i prac nieplanowych. Umowa dotyczyła wymiany działających urządzeń ze względu na brak wsparcia technicznego.

(...) SA z powodem przewidywała bezpośrednie kontakty stron, bez żadnej koordynacji osób trzecich.

(...) SA z powodem dotyczyła wymiany urządzeń w ramach systemu (...), w granicach tzw. części drugiej. Nie były to prace serwisowe – ani planowe, ani nieplanowe. Decyzja o tym, by wymienić system pojawiła się w zaleceniach po przeglądzie w połowie 2018 r.

Umowa z pozwanym i (...) dotyczyła eksploatacji tzw. trzeciego obszaru. Powód był w niej podwykonawcą.

Konieczność rozdzielenia zakresów tych umów związana jest z systemem zamówień publicznych. Zadania z obszaru 3 są planowane w skali rocznej i wynikają z przeglądów realizowanych w tzw. 3 obszarze. Remont wykonany przez powoda był zaplanowany w oparciu o odrębną umowę. Jego przyczyną nie była ani usterka ani usuwanie awarii. Planowanie tego remontu trwało już 2018 r. i przewidziano go na rok 2019. Koszty tego zadania wpisano w planie kosztów, jako zadanie remontowe. Był to niezależny temat od umowy z pozwanym. (...) SA nie mógł „wrzucić” zadania, które podlegało planowaniu, w prace nieplanowe, stanowiące niewielki margines. Remont systemu (...) był zadaniem planowym.

Nadzór nad wykonaniem umowy z powodem sprawowała dyrektor D. K.. (...) SA w umowie serwisowej z konsorcjum pozwanego był dyrektor P. D..

Usuwanie usterek w ramach obsługi nieplanowych wykonywane jest natychmiast, maksymalnie w ciągu tygodnia. Prace związane z wymianą szafy trwały około 1 roku.

dowód: zeznania świadków: D. K. – k. 381v-382v akt (nagranie od min.: 12:34), A. C. (1) – k. 382v-384 akt (nagranie od min.: 57:24), P. D. – k. 403-405 akt (nagranie od min.: 8:32).

Protokół Nr (...) z karty 223 akt stanowił protokół przekazania umowy serwisowej. Jest to protokół zdawczo-odbiorczy. Stanowi on opis sytuacji, nie jest on, zgodnie z procedurą stosowaną przez (...) SA zgłoszeniem konkretnej usterki. Do tego służy formularz pod nazwą „Zgłoszenie uszkodzenia urządzenia”.

dowód: zeznania świadka A. C. (1) – k. 384 akt (nagranie od min.: 1:35:03).

(...) SA wszystkie awarie kieruje do serwisu, wszystkie błędy są zgłaszane zgodnie z procedurą (...), wszystko powinno być udokumentowane, można odtworzyć procedurę postępowania. Jest formularz zgłaszania usterki (załącznik do procedury) – protokół zgłoszenia uszkodzenia urządzenia.

dowód: zeznania świadka W. W. – k. 659 akt (nagranie od min.: 40:40).

Na podstawie umowy powoda i pozwanego na serwis systemów dla (...) SA, informatycy z powodowej firmy wykonywali czynności planowe i nieplanowe. Prace planowe mają stały zakres, te czynności wykonywane są zgodnie z określoną procedurą, ustalone w harmonogramie. Czynności nieplanowe zawsze były powodowane zgłoszeniem ze strony wykonawcy, były spowodowane jakąś usterką, jakąś nagłą sytuacją.

Zawarcie umowy dotyczącej wymiany szafy serwisowej oraz aktualizacji systemu, sprzęty w obiekcie w K. nie miało związku z żadną awarią. System cały czas działał sprawnie. Ponieważ sprzęt pracował już 10 lat, klient miał obawy, jak długo będzie wspierane to urządzenie, oprogramowanie, chodziło też o kwestę dostępności części. Wszelkie ustalenia były dokonywane z (...), nie było koordynacji ze strony (...) SA.

dowód: zeznania świadka B. S. – k. 438v-439 akt (nagranie od min.: 10:58).

Po jednym z przeglądów w 2018 r., gdy pozwany pierwszy rok wykonywał serwis dla (...), powód przedstawił pozwanemu raport, z którego wynikało, że urządzenia w szafie są niesprawne, sprawiają problemy. Zasugerowano wymianę elementów lub remont. W efekcie wymieniono wszystkie elementy, niezależnie od tego, które z nich były sprawne, czy niesprawne. Nie da się wymienić poszczególnych elementów.

dowód: zeznania świadka Z. Z. – k. 440v-441v (nagranie od min.: 1:25:27).

Powód stworzył i instalował system (...) w 2008, lub 2009 r. Wszyscy wiedzieli, że po latach system ten trzeba wymienić. Było to poruszane w rozmowach z pozwanym oraz (...) Chodziło o stabilność systemu i nowsze wersje oprogramowania, pamięci przestrzeni dyskowej.

dowód: zeznania świadka M. K. – k. 442 akt (nagranie od min. 2:28:39).

(...) SA nie pełnił funkcji koordynacyjnej w trakcie wymiany szafy, natomiast przejął serwis nad tą szafą, kiedy prace zostały odebrane, wchodziła ona w skład umowy serwisowej.

dowód: zeznania świadka W. W. – k. 659 akt (nagranie od min.: 40:40).

W pkt 29 dokumentu przekazania przedmiotu umowy znalazło się zalecenie modernizacji całej szafy sterowniczej. Nie była to sytuacja, że system stanął i nie działał, to było zalecenie. Ta stara szafa i nowa szafa przez pewien czas pracowały równolegle. Wymiana tej szafy było realizacją zaleceń z protokołu. Po wymianie szafy są zgłaszane usterki, nie są to duże usterki.

dowód: zeznania świadka R. W. – k. 659-660 akt (nagranie od min.: 58:04).

Już podczas pierwszej umowy serwisowej pozwany stwierdził usterkę na tłoczni K.. (...) SA nie miał odpowiednich środków i na własne ryzyko wpisał to jako praca nieplanowa do wykonania w późniejszym terminie, natomiast nie było to określone wtedy, w 2018 r., jako awaria. System pracował niestabilnie, wskazania systemu nie były powtarzalne, chociaż cały czas system działał, elementy miały już swoje lata.

Pozwany przy każdym przeglądach miał rozmowy z (...) SA na ten temat, było to także poruszane na corocznych spotkaniach.

Pozwany musiał zlecić serwis powodowi, gdyż tego życzył sobie (...) SA. w drugiej umowie ceny powoda wzrosły dwukrotnie.

Pozwany odpowiadał za serwis od momentu przekazania obiektu do zakończenia umowy, bez dnia przerwy. Gwarancja jest na cały system (...) od jednego przeglądu do drugiego, również po wymianie szafy przez powoda.

dowód: zeznania reprezentanta pozwanego D. G. – k. 680 akt (nagranie od min.: 12:32).

Sąd zważył, co następuje:

Sąd ustalił stan faktyczny sprawy na podstawie dokumentów prywatnych złożonych przez strony, a także spółkę (...), w tym umów, korespondencji, faktur i oświadczeń o potrąceniu. Ponadto istotne dla rozstrzygnięcia znaczenie miały zeznania przesłuchanych świadków i przedstawiciela pozwanego wskazujących na zakresy umów: łączących strony, a także umów pozwanego z (...) oraz powoda z (...), procedury usuwania usterek stosowane w ramach umowy serwisowej pozwanego z(...). Przesłuchani świadkowie i prezes zarządu pozwanego D. G. w zasadzie zgodnie wskazywali też na okoliczność, że wszystkim stronom (zarówno zamawiającemu - (...), jak i wykonawcy – konsorcjum z udziałem pozwanego, jak i podwykonawcy pozwanego – powodowi) wiadomym była konieczność wymiany szafy sterowniczej systemu pomiarowego (...) na pomiarowni K.. Konieczność tej wymiany wynikała z wieku urządzeń, które zakładał i konfigurował powód przed dziesięciu laty i które nie posiadały już wsparcia technicznego, istniały co do nich obawy dotyczące zapewnienia stabilności pracy systemu. Wskazywali jednak zgodnie, że system cały czas działał, nie nastąpiło zgłoszenie awarii czy usterki całego urządzenia. W protokole przekazania przedmiotu umowy serwisowej Nr (...) zamieszczono natomiast zalecenie modernizacji całej szafy serwerowej (...) w celu zapewnienia stabilnej pracy systemu (pozycja nr 29 – k. 224 akt). Była to okoliczność wiadoma dla wszystkich uczestników procesu już od co najmniej 2018 r., jednak (...) wcześniej nie miał na ten cel zarezerwowanych środków.

Nie wniosły wiele do sprawy jedynie zeznania świadka Ł. K., który nie pamiętał okoliczności i przyczyn wymiany szafy serwerowej w obiekcie w K.. Nie pamiętał umowy powoda z (...) i nie miał wiedzy, czy było to wynikiem awarii czy usterki. W powodowej spółce zajmował się kwestiami ekonomiczno-finansowymi. Wskazał on jedynie, że w tym przypadku nie rezerwowano środków na wypłatę prowizji dla pozwanego. Zeznania świadka Z. Z. Sąd ocenił jako częściowo wiarygodne, świadek przedstawił wersję wydarzeń z punktu widzenia pozwanego, dla którego każda czynność w obiektach (...) wykonana przez powoda miała być objęta umową stron, tj. jej § 2 ust. 3 przewidującym prowizję. Świadek nie miał jednak wiedzy, przedstawionej przez świadków ze strony zamawiającego (...), że konieczność wymiany szafy i oprogramowania wynikała z konieczności dostosowania systemu do wymogów współczesnego oprogramowania, zapewnienia wspierania tego urządzenia. To, że szafa miała ulec wymianie było planowane już ze znacznym wyprzedzeniem, w 2018 r., a wykonanie miało nastąpić w 2019 r. Konieczność wymiany była zaznaczona w dokumentacji dotyczącej przekazania - Załączniku nr 1 do (...) EG (...) „Protokół Przekazania/ odbioru przedmiotu umowy”. Jednak nie nastąpiło to na mocy zgłoszenia awarii/ usterki w ramach umowy stron. Nie zasługiwały na uwzględnienie także zeznania reprezentanta pozwanego D. G. w zakresie, w którym twierdził, że sporne postanowienie § 2 ust. 3 zostało wprowadzone do umowy stron nr (...) z dnia 26 lutego 2019 r. właśnie ze względu na planowaną od dłuższego czasu wymianę szafy sterowej, co miał wykonać powód i miało zabezpieczać pozwanego właśnie w umowie powoda z (...). Twierdzenie to było sprzeczne ze stanowiskiem prezentowanym w sprzecznie, gdzie pozwany wskazał, że taki zapis znalazł się również w innych umowach podwykonawczych i miał charakter postanowienia w sposób ogólny zabezpieczającego interes ekonomiczny pozwanego.

W ocenie Sądu z uwagi na zupełnie rozbieżne stanowiska stron i sprzeczne zeznania powołanych przez nie świadków co do przyczyn wymiany tej szafy, za najbardziej obiektywne ujęcie tego tematu należało uznać zeznania świadków reprezentujących spółkę (...), która od wielu lat zgodnie współpracowała z obiema stronami procesu. Przekonujące były w szczególności zeznania świadków: D. K., bezpośrednio nadzorującej ze strony (...) wymianę szafy, jak i zeznania A. C. (2), czy P. D.. Także świadek R. W. z firmy (...) sp. z o.o. będący kierownikiem serwisu, wskazywał na okoliczność, że modernizacja systemu była zaleceniem w chwili zawarcia umowy serwisowej z 2019 r., natomiast nie miała miejsca sytuacja, że system stanął i nie działał. System działał sprawnie aczkolwiek z usterekami.

Pozwany w piśmie z 30 stycznia 2022 r. cofnął wniosek o przesłuchanie świadków z pkt 9 ppkt 7, 8 i 10 sprzeciwu, zaś na rozprawie w dniu 4 sierpnia 2022 r. cofnął wnioski dowodowe zgłoszone w pkt 7 sprzeciwu, a także wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego.

Wnioski dowodowe zgłoszone przez pozwanego w pkt 6 lit. a-e sprzeciwu Sąd pominął w oparciu o przepis art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. Dokumentacja przetargowa dotycząca umowy powoda z (...) SA w ocenie Sądu nie miała istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy dotyczącej interpretacji postanowień umowy powoda i pozwanego, a jej uzyskanie od (...) SA prowadziłyby jedynie do wydłużenia postępowania, zważywszy na jej obszerność. Sąd pominął także nowe wnioski dowodowe zgłoszone w piśmie procesowym pozwanego z 30 stycznia 2022 r. Pozwany został w dniu 25 stycznia 2022 r. zobligowany przez Sąd do złożenia oświadczenia w sprawie podtrzymania lub cofnięcia wniosków dowodowych zgłoszonych w sprzeciwie. Powoływanie nowej dokumentacji dotyczącej umów serwisowych od 2017 r. do 2021 r. nie było przedmiotem zobowiązania pozwanego. Pozwany nie uprawdopodobnił także, że ich powołanie nie było możliwe albo że potrzeba tych dowodów wynikała dopiero w styczniu 2022 r. co, w myśl art. 458⁵ § 4 k.p.c., jest warunkiem ich dopuszczenia i przeprowadzenia.

Przedmiotem sporu stron była wyłącznie, wobec braku innych zarzutów pozwanego, skuteczność dokonanych przez pozwanego potrąceń należności z wystawionych przez pozwanego dwóch faktur VAT tytułem obciążenia zgodnie z (...)z dnia 26 lutego 2019 r. – prace nieplanowe związane z wymianą urządzeń w szafie sterowniczej systemu pomiarowego (...) w (...) K. :(...) z dnia 30 grudnia 2019 r. na kwotę 205.902,00 zł brutto oraz nr (...) z dnia 28 lutego 2020 r. ma kwotę 88.191,00 zł brutto.

Pozwany twierdził bowiem, że wskutek tych potrąceń, należności żądane przez powoda wygasły. Tymczasem powód potrącenia te kwestionował twierdząc, że pozwany nie posiadał tytułu do wystawienia tych faktur.

Zgodnie z art. 498 § 1 kc, gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelnością drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzecz tej samej jakości, oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub innym organem państwowym. Dla zgłoszenia wierzytelności do potrącenia wystarczy jednak - pomimo treści art. 498 k.c. - aby wymagalna była wierzytelność potrącającego, w odniesieniu zaś do wierzytelności przeciwstawnej zachodzi tylko możliwość zaspokojenia (por. wyrok SA w Poznaniu z dnia 19 sierpnia 2021 r. , I AGa 171/20). Zgodnie zaś z art. 499 kc potrącenia dokonuje się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Jak przyjmuje się w orzecznictwie (por. wyrok SA w Rzeszowie z dnia 10 lutego 2021 r. , I AGa 35/20), oświadczenie o potrąceniu stanowi materialnoprawną podstawę procesowej czynności pozwanego w postaci zarzutu potrącenia. Pozwany w ramach tego zarzutu oświadcza wolę potrącenia, powołując się na fakt dokonania potrącenia i wynikające z niego skutki prawne, obejmujące trwale zniweczenie żądania powoda. Pozwany powinien zindywidualizować swoją wierzytelność, skonkretyzować jej zakres przedstawiony do potrącenia z wierzytelnością powoda, wskazać przesłanki jej powstania, wymagalności i wysokości oraz dowody w celu ich wykazania.

Nie budziło w niniejszej wątpliwości, iż pozwany przed wszczęciem postępowania złożył powodowi jednoznaczne oświadczenia o potrąceniu dotyczące wierzytelności objętych zarzutem potrącenia jak też, że owe wierzytelności były wymagalne, co wynika z dat płatności uwidocznionych na fakturach. Wobec jednak zakwestionowania przez powoda zasadności owych wierzytelności, na pozwanym – jako potrącającym i składającym procesowy zarzut potrącenia – spoczywał ciężar udowodnienia zasadności i wysokości owych wierzytelności.

Rozstrzygnięcie sporu zależało w tej sytuacji od ustalenia, czy wymiana urządzeń w szafie sterowniczej systemu pomiarowego (...)w (...) K. na podstawie umowy zawartej przez powoda ze spółką zamawiającą - (...) SA w W. w dniu 5 lipca 2019 r. nr (...) była objęta zakresem przedmiotowym § 2 ust. 3 umowy podwykonawczej powoda i pozwanego nr (...) z dnia 26 lutego 2019 r. i tym samym jej wykonanie przez powoda bezpośrednio na rzecz (...) SA umożliwiło pozwanemu naliczenie i pobranie prowizji.

Powołany § 2 ust. 3 umowy stron nr (...) z dnia 26 lutego 2019 r. przewidywał, że podwykonawca może realizować zlecenia na obsługi nieplanowe bezpośrednio dla zamawiającego, w zakresie związanym z zadaniem, z zastrzeżeniem, iż w takiej sytuacji wykonawca uprawniony jest do uzyskania wynagrodzenia od podwykonawcy tytułem koordynacji i nadzoru nad usługami (obsługami) nieplanowymi realizowanymi bezpośrednio na rzecz zamawiającego, w wysokości 15% wartości danej usługi nieplanowej (k. 23v akt).

W ocenie Sądu postanowienia powołanego przepisu § 2 ust. 3 należało interpretować zgodnie z literalnym brzmieniem innych postanowień tej umowy podwykonawczej powoda i pozwanego nr (...) z dnia 26 lutego 2019 r. Powód, mimo że był twórcą systemu (...) i od początku funkcjonowania zajmował się jego serwisowaniem, nie był jednak związany umową serwisową z (...) SA w W., stąd jako osoba trzecią względem strona tej umowy, nie był związany jej postanowieniami, w tym zawartymi tam definicjami, załącznikami do tej umowy, protokołami, czy procedurami. Mógł ich nie znać i nie musiał stosować, o ile nie wymagały tego ustalenia zawarte z pozwanym w ramach umowy podwykonawczej. Trzeba jednak pamiętać, że wszystkie strony od lat ze sobą współpracowały i powód na początku był bezpośrednim wykonawcą serwisu zainstalowanych przez siebie urządzeń. Umowa podwykonawcza została zawarta w wyniku wcześniejszego zawarcia przez wykonawcę z zamawiającym, tj. (...) SA w W. umowy na wykonanie serwisu systemów pomocniczych na TG K., Z., C., W. i S. na lata 2019-2022. Używane pojęcia mogły się zatem pokrywać w obu umowach, choćby dla czytelności (jednak nie było takiego wymogu). Stąd znaczenie pojęć używanych w umowie pozwanego z (...) SA można było jedynie pomocniczo stosować w ramach wykładni pojęć umowy stron.

Strony umowy podwykonawczej nr (...) z dnia 26 lutego 2019 r. obowiązywały wyłącznie postanowienia zawartej przez nie umowy, w tym definicje w niej przyjęte, dla rozumienia poszczególnych zjawisk i czynności. W umowie tej zawarto zaś definicje pojęć używanych w § 2 ust. 3 umowy, w tym pojęcie „zadania” oraz pojęcie „obsług nieplanowych”. W § 1 umowy określono bowiem m.in. pojęcia:

- Zadanie – wykonanie serwisu systemów pomocniczych na tłoczniach gazu K., Z., C., W., S. na lata 2019-2022,
- usługi nieplanowe – czynności serwisowe wykonywane na podstawie odrębnych zleceń wykonawcy w granicach zdefiniowanych w części II - Granice fizyczne urządzeń i systemów.

Tak więc, wobec istnienia definicji, wskazujących znaczenie użytych w umowie pojęć, trudno uznać, że wymagały one wykładni sprzecznej z literalnym brzmieniem przyjętych postanowień. Dokonanie wymiany szafy serwerowej i aktualizacja oprogramowania, nie stanowiła czynności serwisowej, polegającej na naprawie awarii czy usterek, co było przedmiotem czynności nieplanowych. Czynności te stanowiły planowaną co najmniej od roku modernizację przestarzałego już, ale sprawnie działającego sprzętu. Zdaniem Sądu nie była to „obsługa nieplanowa bezpośrednio dla zamawiającego, w zakresie związanym z zadaniem”, w rozumieniu (...)

Zakładając jednak, że sprecyzowanie praw i obowiązków stron umowy wymagało w okolicznościach sprawy wykładni oświadczeń woli zgodnie z regułami określonymi w art. 65 k.c., pomimo jasnego sformułowania postanowień umowy, zdaniem Sądu także wynik takiej wykładni nie dawał rezultatów przemawiających na korzyść pozwanego.

Stosownie do przepisu art. 65 k.c., oświadczenie woli należy tłumaczyć tak, jak wymagają tego ze względu na okoliczności, w których zostało złożone, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 stycznia 2012 r., sygn. akt II CSK 274/11, wykładnia umów w pierwszym rzędzie powinna uwzględniać rzeczywistą wolę stron zawierających umowę i taki sens wyraża art. 65 § 2 k.c. Wymaga to analizy nie tylko samych postanowień umowy, gdyż znaczenie dla stwierdzenia zgodnej woli stron mogą mieć także ich wcześniejsze i późniejsze oświadczenia oraz zachowania, czyli tzw. kontekst sytuacyjny.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 września 2019 r., sygn. akt V CSK 256/18 (LEX nr 2734422) wskazał, że konsekwencją unormowania wynikającego z art. 65 k.c. jest konieczność dokonania wykładni umów na trzech poziomach tj. ustalenia literalnego brzmienia umowy, ustalenia treści oświadczeń woli przy zastosowaniu reguł określonych w art. 65 § 1 k.c. oraz ustalenie sensu złożonych oświadczeń woli poprzez odwołanie się do zgodnego

zamiaru stron i celu umowy. Przyjęta na tle art. 65 k.c., a potwierdzona uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 1995 r., III CZP 66/95 (OSNC 1995, nr 12, poz. 168) tzw. kombinowana metoda wykładni przyznaje w przypadku oświadczeń woli składanych innej osobie pierwszeństwo temu znaczeniu oświadczenia, które rzeczywiście nadawały mu obie strony w chwili jego złożenia (subiektywny wzorzec wykładni). Pierwszeństwo to jest wyprowadzane z zawartego w art. 65 § 2 k.c. nakazu badania raczej, jaki był zgodny zamiar stron umowy, aniżeli opierania się na jej dosłownym brzmieniu. Z metody powyższej wynika, iż w pierwszej fazie procesu wykładni ustalić należy sens oświadczenia na podstawie rzeczywistego znaczenia nadawanego oświadczeniu przez obie strony (sens oświadczenia zgodny z rzeczywistą wolą stron). Jeśli jednak brak jest zgodnego rozumienia stron, odwołać należy się do metody obiektywnej, wedle której właściwy sens oświadczenia woli ustala się na podstawie przypisania normatywnego, czyli zgodnie z tym, jak adresat oświadczenia sens ten rozumiał i rozumieć powinien. Decydujący jest więc normatywny punkt widzenia odbiorcy oświadczenia, który z należytą starannością dokonuje wykładni zmierzającej do odtworzenia treści myślowych osoby składającej oświadczenie woli.

Jak wyżej wskazano, przy interpretacji oświadczenia woli powinno się brać pod uwagę także okoliczności złożenia oświadczenia woli, czyli tzw. kontekst sytuacyjny, na który składają się w szczególności dotychczasowe doświadczenia stron. W literaturze (Kodeks cywilny. Komentarz pod red. Konrada Osajdy, Legalis 2017) wskazuje się też, że katalog czynników zewnętrznych wpływających na wykładnię oświadczenia woli jest otwarty, trudno rekonstruować hierarchię takich okoliczności. Jedynie tytułem przykładu wskazać można najbardziej typowe okoliczności, które odnieść można do stosunków między stronami omawianej umowy, tj.:

- 1) dotychczasowe stosunki między stronami;
- 2) negocjacje stron umowy,
- 3) faktyczne postępowanie osoby składającej oświadczenie woli, także po złożeniu oświadczenia.

W ocenie Sądu Okręgowego, zeznania przesłuchanych świadków oraz reprezentanta pozwanego na temat rozumienia spornego postanowienia § 2 ust. 3 umowy stron były na tyle sprzeczne ze sobą, że nie pozwalały na ustalenie rzeczywistej woli stron w zakresie ustalenia zakresu czynności objętych dyspozycją § 2 ust. 3 umowy podwykonawczej. Świadkowie ze strony powoda, a także świadkowie reprezentujący (...) SA. w zasadzie jednolicie przyjmowali, że wymiana szafy serwerowej nie była objęta zleceniem czynności nieplanowych i była to zaplanowana wymiana sprzętu i oprogramowania, na co powód dawał odrębną gwarancję. Przedstawiciele pozwanego utrzymywali zaś, że jakiegokolwiek czynności wykonywane przez powoda w obrębie urządzeń objętych zakresem umowy serwisowej, były objęte dyspozycją § 2 ust. 3 umowy podwykonawczej i pozwany je koordynował, a za efekty pracy ponosił pełną odpowiedzialność w ramach umowy serwisowej, lub wręcz wskazywali, że była to ewidentnie usterka zgłoszona w trakcie przeglądu (Z. Z. – k. 440v akt).

Na uwagę zasługuje twierdzenie reprezentanta pozwanego, że sporny przepis § 2 ust. 3 wprowadzono właśnie w celu uzyskania prowizji z tytułu wymiany tej szafy serwerowej przez powoda, co od początku miało być mu powierzone poza systemem umowy serwisowej (z uwagi na finansowanie z innych funduszy w (...) SA). To twierdzenie pozostawało w sprzeczności ze stanowiskiem zaprezentowanym przez pozwanego w sprzeciwie od nakazu zapłaty, gdzie twierdził, że zapis pkt 2.3 znajdował się w różnych umowach uzupełniających do kontraktu w przedmiocie serwisu zawartego przez konsorcjum z udziałem pozwanego z (...) SA. Umożliwiał on zamawiającemu udzielanie podmiotom trzecim (w tym znanym zamawiającemu podwykonawcom z umów uzupełniających) zamówień na obsługi nieplanowane, jednocześnie gwarantując pozwanemu w umowach z własnymi podwykonawcami (w tym w umowie z (...) SA) zapis uniemożliwiający wykonywanie jakichkolwiek prac serwisowych na rzecz Zamawiającego z pominięciem interesu ekonomicznego (...) SA, jako partnera (...) SA.

W kontekście takiego stanowiska, trudno uznawać za wiarygodne stwierdzenie, że zapis został wprowadzony specjalnie z powodu planowanej przez (...) SA. we współpracy z powodem wymiany szafy serwerowej w tłoczni gazu K. i odbyło się to za wiedzą i zgodą powoda. Gdyby faktycznie tak było, to w przepisie § 2 ust. 3 ujęto by nie tylko obsługi nieplanowe bezpośrednio dla zamawiającego, w zakresie związanym z zadaniem, rozumianym jako wykonywanie

serwisu, ale ujęto by także, jako podlegające prowizji zlecenia objęte wcześniejszym planowaniem, czynności modernizacyjne, czy też wprost czynności objęte zaleceniami, na które nie złożono jednak zleceń dotyczących usterki.

Zeznający świadkowie wskazywali zgodnie, że obsługi nieplanowe w ramach umowy serwisowej konsorcjum z udziałem (...) SA. odbywały się na podstawie zgłoszeń, zgodnie z procedurą (...), na podstawie formularza zgłoszenia uszkodzenia urządzenia (był to załącznik nr 11 do procedury). W wypadku zatem, gdyby doszło do jakiegokolwiek uszkodzenia wymagającego wymiany. Każde takie zlecenie powinno to być udokumentowane, można byłoby odtworzyć procedurę postępowania (np. A. C. (2) – k. 384 akt, W. W. – k. 659 akt, R. W. z firmy (...) sp. z o.o. – k. 659 v akt).

W tym wypadku takiego zgłoszenia nie było. Pozwany przedstawił jedynie protokół przekazania przedmiotu umowy (załącznik nr 1 do umowy – k. 223-224 akt). Zawierał on zalecenie modernizacji, co było wiadome wszystkim stronom od dłuższego czasu (w tym zamawiającemu, wykonawcy i podwykonawcy), jednak nie wskazywał na jakąkolwiek awarię, usterkę, pozwalającą uznać czynność za obsługę nieplanową.

Należy też zwrócić uwagę na okoliczność, że umowa podwykonawcza stron, określając zadanie, jako „wykonywanie serwisu”, nie definiowała samego pojęcia „serwis”, zatem jego rozumienie musiało być zgodne z tym, jak rozumiał je adresat oświadczenia, tj. powód. Powód zaś jako serwis rozumiał wymienione w umowie i opisane w procedurach obsługi planowe i nieplanowe. Jako obsługi nieplanowe zaś - nagłe awarie i usterki, które wymagały szybkiej reakcji (B. S. – k. 438v). Także świadkowie ze strony (...) SA, pod pojęciem prac nieplanowych rozumieli usuwanie skutków awarii, usterek, naprawy bieżące (np. D. K. – k. 381v akt, P. D. – k. 403v akt, W. W. – k. 658v akt). Jak zeznał świadek A. C. (1) (dyrektor biura eksploatacji tłoczni w spółce (...) SA – k. 383v akt), użycie sformułowania obsługi nieplanowe w umowie z pozwanym było celowe, chodziło tu jednak o usuwanie bieżących usterek i awarii, w spółce świadomie unika się słowa „awaria”.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę na istotną kwestię, że wynagrodzenie pozwanego na podstawie § 2 ust. 3 umowy było należne od podwykonawcy tytułem koordynacji i nadzoru nad usługami (obsługami) nieplanowymi realizowanymi bezpośrednio na rzecz zamawiającego. Tymczasem świadkowie, z wyjątkiem pracowników pozwanego, w zasadzie zgodnie twierdzili, że takiego nadzoru i koordynacji ze strony pozwanego w tym wypadku nie było. Powód był wyłącznym dostawcą i twórcą oprogramowania, a na wykonane urządzenie udzielił odrębnej gwarancji.

Należy przypomnieć, iż na pozwanym – jako zgłaszającym zarzut potrącenia – spoczywał zgodnie z art. 6 kc ciężar udowodnienia istnienia wierzytelności przedstawionej do potrącenia. Powód zakwestionował istnienie tej wierzytelności. Pozwany, mając świadomość rozbieżnych zeznań świadków, cofnął zaś wnioski o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego, która mogłaby ewentualnie wyjaśnić od strony technicznej czy czynności dotyczące wymiany szafy serwerowej w obiekcie w K. miały charakter czynności serwisowych czy też były modernizacją systemu. W takiej sytuacji, analiza dokumentów oraz osobowych źródeł dowodowych pod kątem oceny treści § 2 ust. 3 umowy stron, prowadziła do wykładni zawartych tam pojęć w sposób zgodny z twierdzeniem strony powodowej.

Tym samym w ocenie Sądu rację należało przyznać powodowi, że w omawianym przypadku nie było podstaw do wystawienia przez pozwanego faktur VAT: nr (...) z dnia 30 grudnia 2019 r. na kwotę 205.902,00 zł brutto oraz nr (...) z dnia 28 lutego 2020 r. ma kwotę 88.191,00 zł brutto oraz złożenia oświadczenia o ich potrąceniu z należnościami powoda.

Pozwany, jak wyżej wskazano, nie podniósł żadnych innych zarzutów dotyczących zasadności i wysokości wystawienia faktur przez powoda za wykonane przez niego usługi na podstawie umowy stron nr (...) z dnia 26 lutego 2019 r. Ponadto składając oświadczenie o potrąceniu rzekomych własnych wierzytelności, w istocie uznał istnienie należności powoda ujętych w fakturach dołączonych do pozwu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda dochodzone pozwem należności w oparciu o postanowienia § 5 i 6 umowy stron nr (...) z dnia 26 lutego 2019 r. w związku z art. 750 k.c. i 735 k.c.

Roszczenie odsetkowe miało uzasadnienie w treści art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 424 t.j.). Powołany przepis stanowi, że w transakcjach handlowych - z wyłączeniem transakcji, w których dłużnikiem jest podmiot publiczny - wierzycielowi, bez wezwania, przysługują odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych, chyba że strony uzgodniły wyższe odsetki, za okres od dnia wymagalności świadczenia pieniężnego do dnia zapłaty, jeżeli są spełnione łącznie następujące warunki:

- 1) wierzyciel spełnił swoje świadczenie;
- 2) wierzyciel nie otrzymał zapłaty w terminie określonym w umowie.

W rozpoznawanej sprawie, co było bezsporne, oba warunki zostały spełnione.

Odsetki skapitalizowane od kwoty należności głównej wg stanu na dzień 31 marca 2021 r. , sąd zasądził wraz z odsetkami od kwoty należności głównej od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, zgodnie z art. 482 k.c.

O kosztach procesu ponad Sąd orzekł stosując zasadę odpowiedzialności za jego wynik na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., przy uwzględnieniu także § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 265 - t.j. ze zm.). W świetle tych regulacji powodowi należały się koszty opłaty od pozwu w wysokości 15.637 zł, opłaty skarbowej od pełnomocnictwa – 17 zł, zwrot kosztów wynagrodzenia z tytułu zastępstwa procesowego w kwocie 10.800 zł, a także poniesione koszty zaliczek w wysokości 1.035,80 zł , łącznie 27.489,80 zł. Na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c. powodowi należały się te koszty wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu do dnia zapłaty.

Ponadto na podstawie art. 84 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1125 t.j) Sąd zwrócił powodowi niewykorzystaną zaliczkę w wysokości 464,20 zł.